

Simultánní přepis z pohledu uživatele služby

Protože jsem ohluchlý a komunikuji v češtině, potřebuji zprostředkovat mluvenou řeč v písemné podobě.

Simultánní přepis využívám od jeho vzniku v České republice a jsem jedním z jeho iniciátorů. Vše následující jsou postřehy zejména z přepisů na různých konferencích, přednáškách, atd., kdy se přepis promítá na plátno, aby si jej mohlo číst víc osob.

Simultánní přepis není pouze rychlé psaní, ale především čtení napsaného

Aby se dobře četlo, jsou potřeba podmínky, které čtení neztěžují. Není je třeba vymýšlet (v dobrém úmyslu). Stačí se řídit příklady z knih, novin, neamatérských webových stránek a pokládat si otázky:

- Je takto psána nějaká kniha, či noviny?
- Je takto formátována nějaká neamatérská webová prezentace?

Umístění plátna, na které se promítá text

Tohle málokdy mohou ovlivnit realizátoři přepisu. Často plátno umístí pořadatel akce. Problém je v tom, že pořadatel se nevžije do situace těch, jenž čtou, ale umístí plátno z estetického hlediska, případně někam, kde je místo.

Dopadne to často tak, že je na jedné straně plátno na prezentaci a na druhé plátno na přepis. Tím se znemožní sledování textu přednášky a prezentace zároveň, protože se dá koukat jen na jedno z toho.

Jednou mi napsal pan Winter: "Částečné řešení je **upozorňovat na to pořadatele hned při objednávání přepisu.**" Na samotné akci už nikdo nic předělávat nechce.

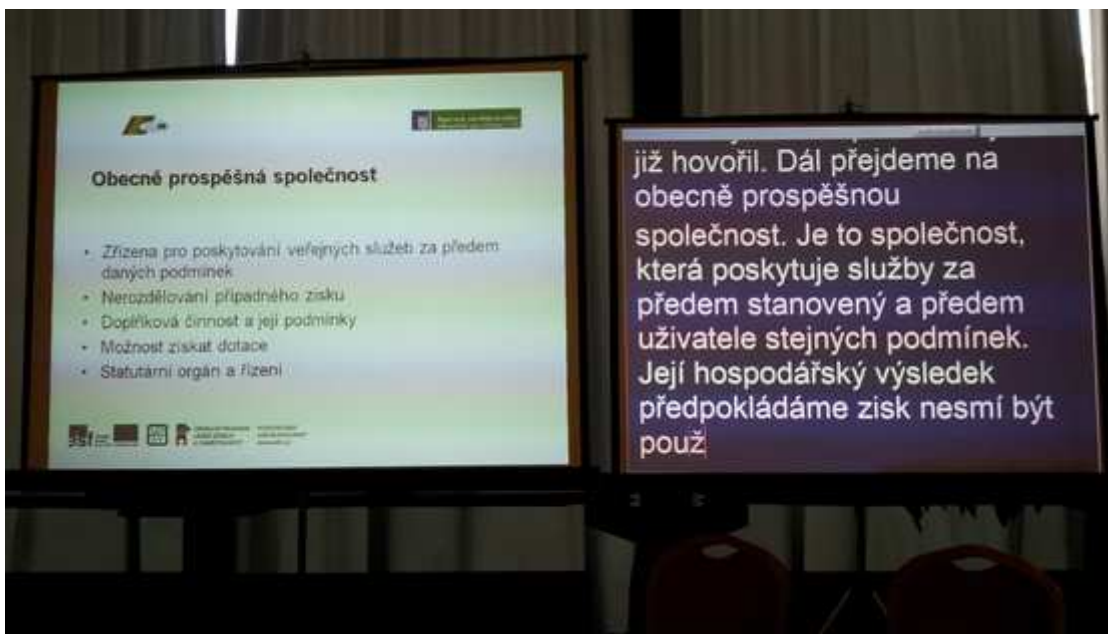
Na jedné konferenci jsem se koukal na plátno s přepisem a neotáčel hlavu na prezentaci, které byly na opačném konci, aby mi neunikl text. Ony tam přepisovatelky i opisovaly některé věci z prezentací. Jenže zrovna třeba pí Hrdá tam měla nějaké vtipy a když se pan Winter vedle mě stále něčemu smál, nedalo mi to a mrknul jsem. Asi tři strany prezentace pí Hrdé jsem i viděl. Tohle (plátna po stranách) také bylo na jedné konferenci když přepisy začínaly. Ono to pěkně a vyváženě vypadá, když je na každém konci jedno plátno. Jenže plátno na přepis tam není kvůli pěknému a vyváženému vzhledu. Plátna na prezentaci a na přepis musí být vedle sebe, v jednom zorném poli, jinak jde sledovat pouze jedno z nich.

Totéž se týká i tlumočnicků. Když není tlumočnick v jednom zorném poli s prezentací, není možné sledovat obojí. Navíc u textu je šance, přečíst si pár řádků, co uteče zpětně. U tlumočení znaky zpětně vidět nejdou.

Typický příklad z konference. Plátna jsou od sebe dokonce snad 7 metrů.

Po upozornění pořadatelé ochotně plátna "seskupili" a už byly prezentace vidět.

Nastavení stránky

Bezva je, nastavit nejdříve stránku "na šířku".

Pokud se nechají defaultní okraje stránky ve Wordu (je to snad 2,5 cm) a stránka "na výšku", vejdu se na řádek při velikosti písma 30pt 2-4 slova a když se nechá i horní a spodní okraj, je při přechodu strany (což je při té velikosti často) vidět pouze několik slov a ti, co si čtou nemohou ani na vteřinu odvrátit zrak, protože si pak nemohou přečíst zpětně třeba 6 řádků. Lepší tedy je, nastavit levý, pravý a horní okraj třeba na 0,5 cm (žádný je také nepříjemný) a dolní na 0 cm.

Na řádek se potom vejde okolo 35 znaků, dají se číst "celé řádky naráz" a na plátně/displeji je stále okolo deseti řádků, takže lze na moment odvrátit zrak a přečíst si prepis zpětně.

Bezva také je, nastavit stránku "na šířku".

Nastavení stránky

Pokud se nechají defaultní

okraje stránky ve Wordu (je to snad 2,5 cm), vejdu se na řádek při velikosti písma 30pt 3-

• Celá obrazovka
Zavřít celou obrazovku

nepříjemný) a horní + dolní na 0 cm. Na řádek se potom vejde okolo 35

znaků, dají se číst "celé řádky naráz" a na plátně/displeji takže lze na moment odvrátit zrak a přečíst si přepis zpětně. Bezva také je, nastavit stránku "na šířku".

Nastavení stránky

• Celá obrazovka
Zavřít celou obrazovku

zpětně třeba 6 radku.

Lepší tedy je, nastavit levý a pravý okraj třeba na 0,5 cm (žádný je také nepříjemný) a horní + dolní na 0 cm. Na řádek se potom vejde okolo 35 znaků, dají se číst

"celé řádky naráz" a na plátně/displeji takže lze na moment odvrátit zrak a přečíst si přepis zpětně. Bezva také je, nastavit stránku "na šířku".

Nastavení stránky

Pokud se nechají defaultní okraje stránky ve Wordu (je

• Celá obrazovka
Zavřít celou obrazovku

Font

Na papíru (knihy/časopisy/noviny/atd.) se lépe čte patkové písmo (např. Times New Roman). U písma zobrazovanému na elektronických zařízeních je tomu přesně naopak (viz webové stránky).

Z bezpatkových fontů je vhodný nějaký méně široký, aby se vešlo co nejvíce na řádek. Na přepis je vhodný font Arial.

Velikost písma

Malé písmo často obtížně přečtou ti, co jsou daleko, velké zase způsobí to, že se vejdou dvě-tři slova na řádek. Vhodná velikost je okolo 30pt, avšak je to individuální, podle situace a nejlepší je, zeptat se, jak to je k přečtení.

Normální, tučné, kursiva

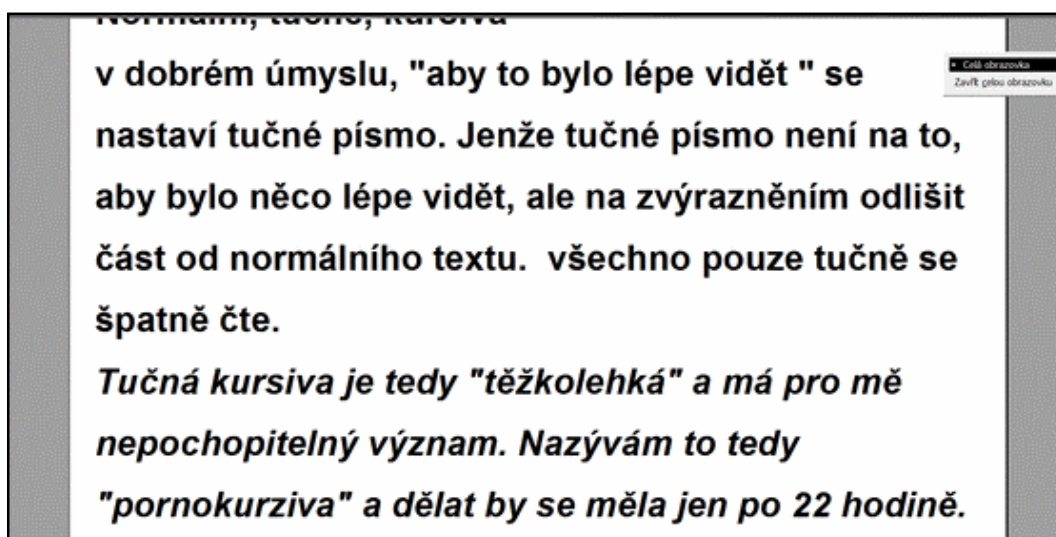
v dobrém úmyslu, "aby to bylo lépe vidět " se nastaví tučné písmo. Jenže tučné písmo není na to, aby bylo něco lépe vidět, ale na zvýrazněním odlišit část od normálního textu. Všechno pouze tučně se špatně čte.

kursiva slouží zase k jakémusi odlehčení, citacím, či něčeho, co nebylo vysloveno, ale je to slyšet (např. Simona Sedmihorská bleskurychle přehodí na kursivu a napíše potlesk - který je samozřejmě i vidět, ne však "za zády").

S tučným, ani s kursivou by se to tedy nemělo přehánět. Celý přepis tučně je přívětivý k čtení, úplně stejně, jako kdyby byla vytištěna tučně (nebo kursivou) celá kniha, či článek v novinách. Jedna věta tučně mezi ostatním textem zvýrazní, více vět (a jen takových) značně ztěžuje čtení. Nejlepší tedy je normální řez písma.

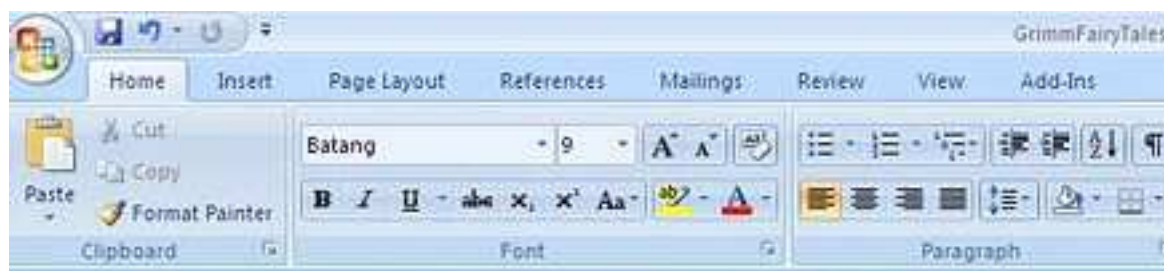
OT: Neodpustím si poznámku. Nikdy jsem nepochopil tučnou kursivu. Něco tučně text zvýrazní, čímž je jaksi "těžší" a kursiva zase odlehčí.

Tučná kursiva je tedy "těžkolehká" a má pro mě nepochopitelný význam. Nazývám to tedy "pornokurziva" a dělat by se měla jen po 22 hodině.

Ovládací prvky editoru jsou rušivé

Prima je, když nejsou vidět žádné okraje oken, lišty atd. Ve starším Wordu šlo udělat Zobrazit > "přes celou obrazovku" a byl vidět pouze text. V novějších to snad ani nejde, ale jde toho alespoň co nejvíce skrýt. Zejména tzv. ribbon. Nejen, že to je rušivé, ale to i zabírá místo tak dvou řádků textu.

Je dobré, před začátkem vlastního přepisu napsat třeba dva řádky textu a okraje, velikost fontu, barvy a font nastavit, aby se to nedělalo v jeho průběhu, protože na to není čas, navíc: "Prosím Vás nastavte..." je v tom fofru rušivé.

Jednotná kláda

Text, psaný bez odstavců působí, **jako kdyby ho psal robot a mluví se ani nenadechl**. Ztrácí se tak jakási přirozenost mluvy. Samozřejmě, že sledovat mluvčího, kdy se nadechne, je blbost. Nepřirozené je i dělání odstavce po každé větě pokud to nejsou věty rozvitě třeba na 4 řádky.

Jednotnou kládou nazval Mojí povídku na A4, která měla asi 3 odstavce šéfredaktor časopisu "NEI Humor" Jožka Dřížhal v roce asi 1992 a je to docela výstižně.

Odstavce tedy dělat při projevu zhruba tam, kde se člověk nadechne.

Oddělování mluvčích

Když si čtu text, nepoznám, že začal mluvit někdo jiný. Poznám to ale tak, že přepisovatel/ka udělá 2x (nebo i více) prázdný řádek a mluvčí tak od sebe oddělí. Dobré je v případě více řečníků (konference) napsat jméno mluvčího. Něco jiného však bude, když mluví pouze dva lidé (rozhovor u stolu), tam stačí udělat uvození.

- *Konference o komunikačních možnostech osob s postižením sluchu bude v září v Brně.*

- *Jen bych kolegu doplnil, že je potřeba se předem zaregistrovat kvůli kapacitě sálu.*

Při rozhovoru třeba tří, není třeba stále psát jméno, ale stačí pouze první písmeno jména

G: *Já jedu v 17.20 z Hl. nádraží*

K: *Později ti nic nejede?*

G: *asi jo, ale to nemám zabukované*

M: *A nešlo by ti to zabukovat z tabletu? Jeden ti jede ve 20 hod a to bychom stihli*

Opravování při psaní

Tohle nám vadí ze všeho nejvíc. Blbě se čte, když se přepisovatel/ka vrací třeba o čtyři řádky a opraví překlep. Přepisovatel/ka ví, že někam jede kurzorem. Ale čtenář ne a najednou o čtyři řádky zpět, se zahýbe a změní slovo. Není dobré opravovat překlepy v již napsaném "za jízdy", ale třeba o přestávce, po skončení přepisování, nebo doma před odesláním.

Bezva to dělá Tomáš Portych, či Martin Čížek, kteří opraví překlep okamžitě ve chvíli, kdy jej udělají a nevrací se k již napsanému (málokdy smažou víc, než jeden znak). Na plátně (monitoru) se to pak ani nepostřehne.

Pokud se nějaký překlep udělá je z kontextu jasné, oč jde a překlepy "starší než 2 vteřiny" není třeba opravovat. Ono to totiž působí, že se opravuje kvůli čtenářům a že jsou nechápaví, protože by nepochopili třeba: "Neopravujte orosím překlepy." Přepis není soutěž v preciznosti psaní, ale zprostředkování mluvené řeči. I z vymyšleného příkladu: "Koikali jsme s Karlrm z okna, jedtli už přesyalo pršet," každý pochopí, oč jde a to jsou překlepy ob slovo. Málokdo ví, že se to opravuje hlavně kvůli tomu, že se text odevzdává.

Je mi jasné, že je to jakási automatika (to opravování) a jistě opravují nepostřehnutelně (zkrátka ještě než se napíše další znak) i ostatní přepisovatelé/ky. Takové opravy (oproti vracení se - byť jen o slovo) při čtení nijak neruší, pokud to ovšem není u každéhoho desátého slova. Takové psaní a neustálé opravování pak působí, jako úplné "kuktání" a už mě i napadlo vydloubnout někomu klávesu "backspace" a vrátit mu ji po přepisu. ☺

A vůbec nejhorší je, když přepisovatel/ka napíše 5 slov, pak je smaže a napíše to jinak - zjednodušeně. To má čtenář pocit, že mu musí být psáno tak, aby to pochopil. Já vím, třeba je blbě slyšet, ale působí to strašně. Tlumočník také neopravuje něco, co už přetlumočil zpětně (to ani nejde).

Ladislav Kratochvíl

autor a provozovatel www.kochlear.cz, stránek osob se sluchovým postižením.

Tyto stránky byly vybrány Národní knihovnou ČR jako kvalitní zdroj, který by měl být uchován do budoucna a stát se součástí českého kulturního dědictví.

Stránky jsou archivovány několikrát ročně a jejich záznam je součástí České národní bibliografie a katalogu NK ČR.